

Teismai: kančių keliai dėl trijų raidžių

D diena.lt/naujienos/klajpeda/miesto-pulsas/trys-raides-kanciu-keliai-943660

Asta Aleksėjūnaitė

Dėl Malgorzatos – 11 metų mūšis

Panašių ginčų teismuose apstu.

Neseniai garsiai aptarinėta krepšininko Darjušo Lavrinovičiaus pergalė teisme. Krepšininko šeima dukrai norėjo duoti Leylos vardą.

Nors Leilos vardas Lietuvoje egzistuoja, krepšininko šeima norėjo, kad varde vietoj "i" trumposios būtų "y".

Valstybinė lietuvių kalbos komisija tam pasipriešino, tad tokio vardo Vilniaus miesto civilinės metrikacijos skyrius neregistravo.

Tuomet Lavrinovičiai kreipėsi į teismą, ir Vilniaus miesto apylinkės teismas leido mergaitę pavadinti Leylos vardu su "y" ilgąja žodžio viduryje.

Kitoje byloje lenkų kilmės Lietuvos pilietei Malgožatai teismas pripažino teisę savo vardą rašyti originaliai ir tapti Malgorzata.

Dėl šio sprendimo ji kovojo nuo 2008-ųjų. Tai pirmoji byla Lietuvoje, kurioje teismas pripažino teisę į originalią vardo formą lenkų kilmės Lietuvos piliečiui.

Europos žmogaus teisių fondo teisininkė Evelina Dobrovolska tikino, kad teisiniuose ginčiuose dėl vardų ir pavardžių rašybos, savo teises kur kas dažniau gina Lietuvos piliečiai, o ne tautinių mažumų atstovai.

Piliečiai: Europos žmogaus teisių fondo teisininkė E. Dobrovolska įsitikinusi, jog politikų nenoras imtis asmenvardžių rašybos įstatymo nėra sietinas su išimtimis, neva naudingomis tik lenkams. 90 proc. pareiškimų teismams teikia lietuvės, susituokusios su užsieniečiais. (Asmeninio archyvo nuotr.)

Įstatymo pataisos – stalčiuje

Pasak teisininkės, problemos dėl asmenvardžių rašybos turėtų būti sprendžiamos administracine tvarka, o ne teismuose.

"Valstybė kiekvieną kartą patiria nuostolių. Tokias bylas yra priversti nagrinėti teismai, į bylas įtraukiama Valstybinė lietuvių kalbos komisija. Atsiliepiamus teismams rašo Civilinės metrikacijos skyriai. Visa tai sudaro nemenkas administracines išlaidas. Taip tikrai neturėtų būti. Aš turėjau per 60 tokių bylų. Kiek valstybė iššvaisto biudžeto pinigų vien tam, kad būtų įgyvendinta tai, ką patvirtina valstybinės institucijos?", – pastebėjo E. Dobrovolska.

Nemenką patirtį tokiose bylose turinti advokatė pabrėžė, jog paties ginčo tokiose bylose nėra – tiesiog Civilinės metrikacijos skyriai, pagal galiojančius teisės aktus, negali šiuo metu išduoti dokumentų piliečiams, jų asmenvardžiuose naudojant "w", "q" ar "x" raides.

Tačiau skyriai neprieštarauja, kad teismai tenkintų tokius pareiškimus.

"Beje, pati Valstybinė lietuvių kalbos komisija patvirtina, jog yra išimčių, ir tiems, kurie sudarė santuokas su užsienio šalies piliečiais, ir jų vaikams galima būtų rašyti pavardes originaliai pagal tėvo ar vyro asmens dokumentus. Iš esmės mes turime visas institucijas, kurios sako, jog grėsmės kalbai ir kultūrai nėra, tačiau trūksta vieno dalyko – politinės valios", – patikino E. Dobrovolska.

Teisininkė pastebėjo, jog Seime registruota ne viena įstatymo pataisa dėl asmenvardžių rašymo, tačiau politikai jų nagrinėti net nesiima.

"Regis, keturi projektai guli Seime. Matome, jog ši Seimo kadencija net nėra šio projekto įtraukusi į svarstymus. O kitais metais mes turime naujus rinkimus, vadinasi, šis klausimas ir vėl bus paliktas nesvarstytas", – apgailestavo E. Dobrovolska.

Teises gina lietuvės

Advokatė atkreipė dėmesį, kad dėl asmenvardžių rašybos į teismus besikreipiantys piliečiai, net ir laimėję teismus, neprašo valstybės atlyginti bylinėjimosi išlaidas, o tam turi teisę.

"Jie nori tik turėti pavardes, su kuriomis lengviau gyventi. Kartais manoma, jog tokių pataisų reikėtų būtent lenkams. Tačiau aš galiu paneigti šį mitą. Iš 60-ies mano turėtų bylų net 50-yje savo teises gynė lietuvės, ištekėjusios už užsieniečių. Čia yra lietuvių, o ne lenkų problema. Labai įdomus valstybės požiūris į savo piliečius", – reziūavo E. Dobrovolska.

Ji prisiminė, kad pirmosios sėkmingos bylos teismuose buvo išnagrinėtos dar prieš penkerius metus.

"Ką tai reiškia? Per penkmetį lietuvių kalba ir valstybė nesugriuvo. Jokios grėsmės valstybei nėra. Jei pati pavardė yra nelietuviška, juk ji netaps lietuviška, jei ją rašysime be "x" ar "w" raidės. Ji tiesiog vis tiek bus nelietuviška. Mes patys nelabai norėtume, jog mūsų pavardes ar vardus keistų svetimi žmonės ar valstybė", – pastebėjo E. Dobrovolska.

Pasak teisininkės, statistika byloja, jog Lietuvoje yra apie 16 proc. mišrių šeimų.

"Jei mes kalbame apie tautines mažumas, reikia prisiminti, kad tarptautinėje praktikoje iš tiesų priimta, jog valstybės turi teisę į tam tikras tvarkas. Asmenvardžiai turėtų būti rašomi pagal lotynišką abėcėlę, ne, pavyzdžiui, kirilica. Tačiau tvarkas būtina nustatyti patiems. Užtuot ieškojus kompromiso, galvos kišamos į smėlį, siūlymai ir projektai politikų net nėra nagrinėjami", – konstatavo E. Dobrovolska.

Komentaras

Elvinas Jankevičius, Teisingumo ministras

Tokia tvarka nėra gera, nes gali būti pažeistas Konstitucijoje įtvirtintas lygiateisiškumo principas, kadangi skirtingoms asmenų grupėms galioja nevienodos taisyklės. Šias problemas būtų galima išspręsti kreipiantis į Konstitucinį Teismą.

Vienoje klasėje gali būti keli vaikai, turintys tuos pačius vardus, tačiau jie skirtingai rašomi. Tai nėra gerai.

Žmonės, kuriems civilinės metrikacijos įstaigos atsisakė įrašyti jų pageidaujamus vardus į asmens dokumentus, turi teisę tokį atsisakymą skųsti teismui. Per pastaruosius trejus metus buvo priimta apie 10 teismų sprendimų, kai civilinės metrikacijos įstaigos buvo įpareigosios įregistruoti vardus ne pagal lietuvių kalbos taisykles. Visi žmonių prašymai dėl vardų keitimo teismuose iki šiol buvo patenkinti.

Pavyzdžiui, Vilniaus miesto apylinkės teismas leido registruoti vardus: Anna, Emilia, Leyla, Malgorzata, Nikolle, Pia Maria, Šiaulių apylinkės teismas – net vardą Naomi.